

Provinciesteden in China groeien uit tot 's werelds nieuwe metropolen. Op het gebied van architectuur en stedenbouw zijn dat de plekken waar het allemaal gebeurt, stelt architect Daan Roggeveen. Miljarden vierkante meters worden gebouwd.

Mr. Sun in een wereldstad die zijn plattelandsdorp verzwolg

Van onze correspondent
Edo Beerda

Den Haag - China stamp momenteel steden uit de grond zoals de wereld nooit heeft gezien. De explosieve groei van onbekende provinciesteden als Shijiazhuang en Chongqing – nu 9 respectievelijk 33 miljoen inwoners – gaat de wereld onvermijdelijk veranderen, stellen Michiel Hulshof en Daan Roggeveen in hun boek *How the city moved to Mr. Sun*.

Sun Huanzhong uit het titelverhaal is een voormalige landbouwer uit Jianling, een plattelandsdorp met 1200 inwoners op een half uur lopen van de jonge stad Shijiazhuang. Dat was het tenminste halverwege de jaren tachtig. Dertig jaar later woont mr. Sun nog steeds op dezelfde plek, maar dan middenin de stad die zijn dorp heeft verzwolgen. De stad rukte razendsnel op: eerst kwamen forenzen, toen projectontwikkelaars die de dorpelingen uitkochten. In 2001 bouwde Sun van het geld dat hij voor zijn landbouwgrond kreeg zijn eigen multifunctionele gebouw (800 vierkante meter) met appartementen, winkels en kantoorruimtes. Op het dak maakte hij een tuin waarin zijn bestaan als boer voortzette: met groenten en vijvers voor het kweken van vissen. Een dergelijke idylle is geen lang leven beschoren in het bouwgeweld in Midden- en West-Chinese steden als Shijiazhuang. Grondprijzen schieten omhoog, projectontwikke-

Daan Roggeveen: "Er ontstaan hybride vormen tussen stad en platteland."

laars die eropaf komen, kopen de voormalige boeren uit of slaan ze letterlijk uit hun huis. Soms met toestemming van de staat. "We dwingen niemand te vertrekken, behalve zij die niet willen", zo omschreef de voormalige burgemeester van Peking zijn vooruitgangsgeloof eens. Mr. Sun verkocht wel op tijd: hij woont nu bij zijn dochter. Als een van de 400 miljoen kersverse representanten van de middenklasse die de uitgestrekte flatwijken rond de nieuwe Chinese monstersteden bevolken. Zij vormen

In de flatwijken rond de nieuwe Chinese monstersteden wonen nu 400 miljoen mensen.

de motor van de snelgroeiende interne markt. "Mr. Sun's verhaal is boeiend omdat het de Chinese geschiedenis van de laatste decennia in een notendop weergeeft", zegt architect Daan Roggeveen, die met journalist Michiel Hulshof (*Vrij Nederland/ANP*) het land afreisde, voor het boek en voor hun denktank *Go West Project*. "Fascinatie voor het ontstaan van die onvoorstelbaar grote, nog onbekende steden, en de verplaatsing ervan richting het westen, motiveerde ons tot het schrijven van dit boek, dat een kijkje geeft in de turbulente ontwikkelingen."

Hoe ziet het leven eruit van de mensen die die steden bouwen?

"We hebben iemand gevolgd die een bouwplaatskeuken voor 700 bouwvakkers runt. Dat is een hard bestaan, 12 tot 14 uur per dag werken, zeven dagen per week, onder omstandigheden waarvoor wij zouden bedanken. Maar ze zijn niet zielig. Die keukenbaas en zijn klanten – de bouwvakkers – rooiden het niet op het platteland, maar slagen er hier in een bestaan op te bouwen. Zij bouwen de wereldsteden van de toekomst. En ze vormen zelf deels de nieuwe stadsbevolking."

Waarom zijn de ontwikkelingen daar interessant voor een architect?

"China is de plek waar ons vak nog ten volle wordt bedreven, anders dan hier. Alleen al de schaal waarop wordt gebouwd maakt het betekenisvol. Miljoenen of zelfs miljarden

Mr. Sun op het dak van zijn huis.

vierkante meters worden gebouwd, nieuwe trends worden geboren. Het is een totale gekte op de woningmarkt, makelaars kunnen alles verkopen, maar gezien de omvang zijn innovaties toch onvermijdelijk. Op het gebied van *gated communities* bijvoorbeeld. Er woeden ook heftige debatten over de begrenzing van steden. Voor ons heel bekend uit de Vinx-discussies. Uit pragmatisme kiezen de Chinezen voor 'hoogstedelijk wonen', bouwen in hoge dichtheid op inbreidlocaties in de stad. Je kunt tenslotte niet je hele platteland opeten, want dan raak je je voedselvoorziening kwijt. Ze imiteren ook wel westerse stromingen, maar brengen het gewoonlijk ook weer verder – tot aan 'postmodern classicisme' toe."

Wat kunnen wij ervan leren?

"Er ontstaan hybride vormen tussen stad en platteland, *urban villages*. Dat concept, met een zeer hoge functie-mix, zou ook bij ons kunnen

aanslaan. Woningen, winkels, scholen, kantoren, boeren met een tuin op het dak... het loopt allemaal door elkaar. Het Wilde Wonen meets Manhattan."

Mr. Sun's paradijsje was binnen tien jaar vervangen door een soort Bijlmermeer, hij lijkt slachtoffer van een regellose bouwdrift. Eenvormigheid en grootschaligheid winnen toch?

"Dat is de achterkant van het enorme tempo van de ontwikkelingen. Veel vastgoedbedrijven gedragen zich commercieel, maar zijn feitelijk staatsbedrijven die dingen zich kunnen veroorloven die bij ons ondenkbaar zijn. Corruptie is een probleem dat de Chinezen nog niet onder controle hebben."

Wat bouw je zelf, hier en in China? Architectuur op zijn Chinees?

"Ik heb in China tot nu toe onderzoek gedaan en prijsvragen. Tegelijkertijd zie ik in Europa kans voor Chinese bouw- en stedenbouw-

kundige concepten. Gezien de crisis in de Europese bouw- en vastgoedwereld zou de introductie van bijvoorbeeld *compound*-bouw als breekijzer kunnen fungeren om radicaal andere plannen van te grond te krijgen. Het gaat daarbij om bouwen in hoge dichtheid in de binnenstad waarbij ook de buitenruimte deels privaat wordt. De zeer hoge dichtheden zorgen voor reductie van de kosten die altijd hoog zijn in binnensteden. De *compound*-opzet schermde de bewoners deels af van de stad, maar dankzij collectieve of semicollectieve functies binnen de *compound* kan die ook deels binnenkomen. Met *Go West* denken wij nu over dit soort concepten."

In China kunnen steden in tien jaar met ettelijke miljoenen inwoners groeien. In Nederland is dat alleen al door alle regelgeving volstrekt onmogelijk. Kunnen wij daarvan leren of moeten we blij zijn dat het bij ons anders gaat?

"Het tempo zal velen aanspreken: ontwikkelaars kopen bestaand vastgoed op, gooien het jaar erop alles tegen de vlakte en hebben nog een jaar later ook alle aanwezige fabrieken verplaatst naar locaties buiten de stad. Nog een jaar later is de bouw van nieuwe flatwijken in volle gang. Bij ons krijg je dat nooit voor elkaar. In China is het collectief belangrijker dan het individu. In Europa is het precies omgekeerd." ■

How the city moved to Mr. Sun (340 pagina's) is een uitgave van SUN Architecture.